

УДК 1:316.42

DOI <https://doi.org/10.32782/hst-2024-20-97-15>

ЕКЗИСТЕНЦІЙНІ СМИСЛИ СОЦІАЛЬНОЇ СИНГУЛЯРНОСТІ

ІРИНА, УТЮЖ¹
ОЛЬГА, КОНОВАЛЕНКО²**Анотація**

В статті проаналізовано основні складові, що формують концептуальну матрицю екзистенційних смислів феномену «соціальна сингулярність». Визначено, що сингулярність призводить до майже необмежених технологічних можливостей, тому поняття «соціальна сингулярність» розглядається нами, як концепція, що презентує знання про несподівану та незворотну зміну у соціальній структурі та динаміці суспільства, викликану, як правило, технологічними чи культурними інноваціями. Люди, які зараз борються за мізерні ресурси, знайдуть неймовірне добробут та свободу, або втратять свою свободу. Підкреслено, що життя після сингулярності сильно відрізнятиметься від того, що було раніше, але воно не буде незбагненим. Концепт соціальної сингулярності, на наш погляд, безсумнівно починає формувати Р. Курцвейл у своїх основних працях «The Singularity Is Near», «How to Create a Mind: The Secret of Human Thought Revealed» («Еволюція розуму. Як розширення можливостей нашого розуму дозволить вирішити багато світових проблем» (2012)) та ін. Автор аналізує технологічну сингулярність, а по суті, каже, виключно про феномен соціальної сингулярності, бо саме створені технології змінюють звичний соціальний устрій суспільств.

Аналізується список майбутніх технологічних можливостей, підкреслюючи, що соціальні наслідки впливу майбутніх технологічних можливостей торкнуться всіх нас. Визначені драйвери, що наближають прихід соціальної сингулярності, а саме зазначається, що соціальна сингулярність настане в результаті одночасної дії трьох новітніх технологій: штучного інтелекту, молекулярної нанотехнології та молекулярної біотехнології. Передбачено, що штучний інтелект (ШІ) перевершить людські здібності, стане основою для нової ери в історії людства. Очікується, що за допомогою молекулярної нанотехнології можна буде конструювати будь-які об'єкти на атомарному рівні, що призведе до революції у виробництві та медицині. Молекулярна біотехнологія включає генні модифікації і контроль над біологічними процесами на молекулярному рівні, що обіцяє радикальне поліпшення здоров'я і тривалості життя людини. Тому, метою статті визначено осмислення концептуального поля екзистенційних ризиків і пріоритетів соціальної сингулярності як структурної частини нової дігитальної парадигми філософського дискурсу.

Ключові слова: соціальна сингулярність, екзистенційні ризики і пріоритети, особистість, суспільство, технології

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями

Сучасний соціально-філософський дискурс спрямований до міждисциплінарних проблем, що супроводжують якісні зміни у суспільній свідомості. Однією з таких істотних трансформацій у ХХ столітті стало визнання людини головною рушійною силою, здатною перетворювати навколишній світ за допомогою активного розвитку та впровадження технологій, що починають змінювати світ людини, без її вираженої свободи волі та бажань, йтиметься про феномен соціальної сингулярності як точку

відліку, після якої ми запитуємо себе: «А що далі?»

Через те, ми розглядаємо поняття «соціальна сингулярність» як концепцію, що презентує знання про несподівану та незворотну зміну у соціальній структурі та динаміці суспільства, викликану, як правило, технологічними чи культурними інноваціями. Ця ідея тісно пов'язана з технологічною сингулярністю, але має ширший соціальний контекст.

З екзистенційної точки зору, соціальна сингулярність є моментом, коли звичні форми людської взаємодії, самосвідомості та розуміння соціальних ролей перестають бути адекватними для опису реальності, породжують страх і невпевненість у майбутньому. Це пов'язано з тим, що старі соціальні норми і цінності перестають функціонувати в умовах нових технологічних і соціальних умов.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, з яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор

Для проведення цього дослідження ключову роль відіграли праці, що найбільш дозволяють

Corresponding authors:

¹ Запорізький державний медико-фармацевтичний університет (Запоріжжя, Україна)

E-mail: utyh13@ukr.net

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1152-0151>

² Запорізький державний медико-фармацевтичний університет (Запоріжжя, Україна)

E-mail: olga_konovalenko04@ukr.net

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0002-3139-9520>

розглянути соціальну сингулярність у методологічному аспекті постмодерністських теорій. Для цього залучався найширший спектр джерел та літератури з проблеми соціальної сингулярності, що покликаний дати повне уявлення про екзистенційні пріоритетні та ризикогенні характеристики для людського майбутнього.

Якщо на межі XX-XXI ст. ми говорили про антропологічну катастрофу як екзистенційну проблему – примат принципу буття над принципом існування або домінування подій над змістом, а мови – над свідомістю, то сьогодні антропологічна катастрофа означає елімінацію людського способу буття, що не залишає людині вибору. Цей методологічний зворот роблять постструктуралісти такі, як: О. Бадью, Ж. Дельоз, Ф. Гваттарі, Ж. Нансі та ін.

Алгоритмізація повсякденних практик, поширення цифрових платформ у всіх галузях нашого життя, перехід до так званої четвертої промислової революції (К. Шваб) (Schwab К., 2017, 192 р.) – викликають сумніви щодо статусу людини. Ми змушені, як каже К. Шваб, знову поставити запитання про людину. У цьому методологічному контексті активно працюють учені та футуристи такі, як: Р. Курцвейл, А. Реквіц, М. Бордес, В. Віндж та ін. Серед вітчизняних науковців соціально-філософської школи, які активно аналізують питання соціальної сингулярності, образу майбутнього людства в умовах, де технології експоненційно розвиваються слід зазначити таких науковців, як: В. Воронкову (Воронкова, Нікітенко, Васильчук, Каганов, Метеленко, 2024, Р. 19-32), Н. Ковтун (Kovtun, Ventsel, 2019, с. 5-16), І. Утюж (Утюж, 2017, с. 112-119), В. Нікітенко та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття

Аналізуючи наукову літературу, ми виокремлюємо основні складові, що формують концептуальну матрицю екзистенційних смислів феномену «соціальна сингулярність».

По-перше – сингулярність призводить до майже необмежених технологічних можливостей. Люди, які зараз борються за мізерні ресурси, знайдуть неймовірне добробут та свободу. По-друге – життя після сингулярності сильно відрізнятиметься від того, що було раніше, але воно не буде незбагненим. Автори аналізують повний список майбутніх технологічних можливостей, підкреслюючи, що соціальні наслідки впливу майбутніх технологічних можливос-

тей торкнуться всіх нас (Воронкова, Нікітенко, Васильчук, Каганов, Метеленко, 2024, Р. 19-32). Необхідно, щоб більшість людства задумалася над тим, який би ми хотіли мати тип соціальних структур, якщо хочемо уникнути паніки.

Мета статті – осмислення концептуального поля екзистенційних ризиків і пріоритетів соціальної сингулярності як структурної частини нової дігитальної парадигми філософського дискурсу.

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням отриманих наукових результатів

Ми знаходимося на критично важливому етапі і маємо цілісно оцінювати ситуацію і виявляти велику далекоглядність у наших діях, здійснюючи суворий нагляд за технологіями, що можуть надалі отримати над нами більшу владу, ніж ми можемо собі уявити.

Ми більше не можемо дозволити собі жити за принципом «поживемо побачимо», якщо й надалі хочемо зберегти контроль над своїм життям та його розвитком. Питання, яке заслуговує на нашу увагу, полягає в тому, щоб залишатися і в майбутньому людьми, поки ми будемо займатися розвитком технологій, що змінять людство назавжди, а також, щоб боротися за світ, що став для людини в XXI ст. дуже крихким, адже криза капіталізму, чітко транслює головний тваринний принцип існування людини – «перемагає сильніший».

Ми не маємо дозволяти вільним ринкам, підприємцям, військовим організаціям приймати рішення за нас. Майбутнє людство не повинно будуватися відповідно до застарілих порядків індустріального суспільства вісімдесятих років, в якому за вище благо вважалися прибутки та зростання за будь-яку ціну. Незважаючи на те, що технології є джерелами величезних доходів і генерують значний прибуток, ні Кремнієва долина, ні найбільш технологізовані країни не повинні стати «центром управління людства».

Нам достеменно відомо, що цивілізації з передовими військовими технологіями правлять планетою, і ми не можемо зупинити розвиток технологій, навіть якби захотіли. Немає жодної людини, яка могла б досягнути можливості та механізми екстремального машинного інтелекту, особливо коли цей інтелект досяг апогею, де він може швидко модифікувати та збільшувати свої можливості протягом хвилин чи годин, а не місяців чи років. Так само, як ручна праця може бути автоматизована, будь-яка робота, яка використовує

нашу здатність думати або розмірковувати, також буде автоматизована. Це незворотній шлях, що не залишає жодних продуктивних робочих місць для людей. Скільки людей залишиться, як довго і в якому вигляді? Немає абсолютно ніякого способу, щоб зменшити вплив машинного інтелекту на безпеку для людства, яким ми його знаємо, з нашим більш обмеженим інтелектом і набагато більш обмеженою здатністю засвоювати семантику і створювати нові лінії міркувань.

«У якому суспільстві ми насправді живемо?», «У якому напрямі рухається суспільство?», саме такі питання є актуальними. Публічна дискусія більше не задовольняється дрібномасштабним емпіричним аналізом спеціальних питань і, звичайно, більше не задовольняється «другорядними нарративами». Натомість кристалізувалося почуття цікавості і досить наполегливе бажання всебічного аналізу соціальних умов.

Варто відзначити авторів, чиї дослідження соціальної сингулярності роблять найширший зріз, висвітлюючи становище людини у майбутньому та презентують нову реальність, новий еволюційний етап. До цих дослідників можна віднести праці Андреаса Реквіца, Макса Бордеса, Кріса Скіннера (Кріс Скіннер, 2020, 272 с.), Р. Курцвейла та багатьох інших західноєвропейських дослідників.

Концепт соціальної сингулярності, на наш погляд, безсумнівно починає формувати Р. Курцвейл у своїх основних працях «The Singularity Is Near», «How to Create a Mind: The Secret of Human Thought Revealed» («Еволюція розуму. Як розширення можливостей нашого розуму дозволить вирішити багато світових проблем» (2012)) та ін. Автор аналізує технологічну сингулярність, а по суті, каже, виключно про феномен соціальної сингулярності, бо саме створені технології змінюють звичний соціальний устрій суспільств. Тому, і виникають подібні питання «коли настане соціальна сингулярність?». Так, Реймонд Курцвейл зазначає, що «сингулярність – це найбільша подія в історії людства. Вона настане в результаті одночасної дії трьох новітніх технологій: штучного інтелекту, молекулярної нанотехнології та молекулярної біотехнології» (Kurzweil, R. 2005).

Р. Курцвейл передбачає, що штучний інтелект (ШІ) перевершить людські здібності, ШІ стане основою для нової ери в історії людства, де машини зможуть покращувати себе без участі людини.

Очікується, що за допомогою молекулярної нанотехнології можна буде конструювати будь-які об'єкти на атомарному рівні, що призведе до революції у виробництві та медицині.

Молекулярна біотехнологія включає генні модифікації і контроль над біологічними процесами на молекулярному рівні, що обіцяє радикальне поліпшення здоров'я і тривалості життя людини.

У книзі Кріса Скіннера «Людина цифрова» ми знайомимося з реалізацією технологічних програм, що вдосконалюють природу людини на молекулярному рівні. Автор презентує контури майбутнього через активний розвиток медицини, інші соціальні інституції, що дозволять людині жити 150 років.

«Ідеї уповільнення старіння та тривалості життя до 150 років дійсно підкреслюють те, як технології змінюють усі аспекти життя на Землі – від фінтеху до точних та природничих наук; усі нюанси вони повертають на 180 градусів. Можна «виростити» людину в лабораторній пробірці або організувати потокове виробництво у сфері синтетичної біології. Так, ці часи ще не настали, але цілком імовірно, що у недалекому майбутньому безліч синтетичних людей займуть місця обслуговуючого персоналу та чорноробів, будуть виконувати роботу, яку не захочуть робити інші або до якої не будуть готові. Багато вчених і футурологів прогнозують, що ще за нашого життя будуть знайдені способи лікування від хвороб, про які ми і подумати не могли раніше. Ось мій топ-лист вже існуючих технологій, які змінюють людство і дозволять нам жити по 150 років чи навіть більше» (Кріс Скіннер, 2020, 272 с.).

Науково-технологічні драйвери

Зазначені **науково-технологічні драйвери** вже сьогодні активно змінюють соціальне життя людей усього прогресивного світу, створюючи нові соціосистеми, що наповнюються новим економічним, політичним та філософським змістом.

Прикладом може стати соціальна модель «Society 5.0» (суспільство 5.0) як еволюційна стадія після цифрового суспільства, зосереджена на використанні технологій для досягнення більш справедливого та сталого світу.

Суспільство 5.0 – це концепція, запропонована в Японії, що є новітньою моделлю майбутнього суспільства, в якому технології використовуються для покращення якості життя та вирішення соціальних проблем. Цей концепт був уперше озвучений у 2016 році на Всесвітньому економічному

форумі в Давосі (Milthon Lujan Monja, 2024). Основні характеристики Суспільства 5.0, в якому екзистенційно людина почуватиметься в «гармонійній безпеці» подані таким чином:

- суспільство 5.0 включає в себе новітні технології такі, як: штучний інтелект, Інтернет речей (IoT), великі дані, робототехніка та кіберфізичні системи. Ці технології інтегруються в різні аспекти життя для створення «розумних» міст та стійких рішень;

- суспільство 5.0 акцентує увагу на покращенні якості життя людини та вирішенні соціальних проблем. Технології повинні бути для підвищення загального добробуту та створення сталого розвитку;

- суспільство 5.0 спрямоване на вирішення проблем таких, як: старіння населення, соціальна нерівність та екологічні виклики. Мета полягає у створенні інноваційних рішень, що допоможуть впоратися із цими викликами;

- важливою частиною концепції є екологічна стійкість та забезпечення збалансованого зростання, щоб не завдати шкоди навколишньому середовищу та піклування про здоров'я людини.

Через це, слід зазначити, що вже сьогоднішні результати впровадження моделі «Суспільства 5.0» у простір західноєвропейської держави, презентують нові сенси розвитку медицини, зокрема реалізацію нової парадигми в медицині «5 P», що дозволяє формувати феномен персоналізованої медицини.

Зміцненню здоров'я та профілактиці захворювань має приділятися належна увага, незважаючи на те, що віддача від традиційних медичних послуг скорочується. Зазначимо, що в нових соціальних умовах моделі поведінки мають бути змінені (і для цього формуються державні програми, які сприяють зміцненню здоров'я населення за допомогою цілої низки державних стратегій), але також необхідно вирішувати ширші екологічні проблеми, що формують індивідуальний вибір, але знаходяться поза його контролю.

Екологічна безпека

Як приклад, варто звернути увагу на ситуацію, що склалася в Україні, де вже третій рік йде повномасштабна російсько-українська війна, і питання екологічної безпеки звучить все активніше. Як зазначають вітчизняні науковці: «Руйнування екосистем, забруднення ґрунтів та водного простору, зменшення біорізноманіття, зростання кількості шкідників у лісах, далеко не повний перелік екологічних проблем, з якими Україна

зіштовхнеться вже після закінчення війни. Можна припустити, що майбутня екологічна катастрофа в Україні матиме не лише локальний, а й регіональний характер, оскільки забруднення водних та морських екосистем, підземних вод можливими радіаційними, хімічними чи токсичними відходами матиме транскордонний вплив на деякі країни Європи» (Екологічні наслідки війни Росії проти України).

Війна в Україні, екоцид, що реалізується на території нашої держави, це також приклад соціальної сингулярності, що носить не технологічний, а екзистенційний характер ризикогенної матриці, в яку скочується людство, маючи найпрогресивніші технології для щасливого життя на землі, але, як ми бачимо, презентується це щастя не для всіх. І тут не можна не згадати про теорію І. Валлерстайна, про світ-системну структуру, де свого роду всім чітко вже визначено роль і вихід на рівні конкурентні можливості для багатьох держав залишається симуляцією, лише гаслом, яким прикривають справжні цілі дезорганізованого капіталізму.

Одвічний парадокс і водночас яскрава риса філософського знання в тому, що намагаючись дати відповіді на цілком конкретні питання, воно неминуче має побудувати велику систему доказів. У процесі цієї побудови виробляються нові поняття, теорії та, можливо, навіть новий світогляд. Тому аналізуючи сучасну ситуацію соціального, постмодерна методологія ідентифікує її, як «розпад», «неперервне переривання» або сингулярність.

Описати сучасний соціальний стан «на межі», «неперервного переривання» чи сингулярності може бути складним завданням, оскільки філософські ідеї постмодерністів різноманітні й багатогранні (Утюж, 2017, с. 112-119).

Наявність сингулярного рішення, безумовно, наголошує на появі абсолютно нового в реальному бутті, але й говорить про загибель певної соціальної реальності та її зміни. В умовах сучасності відбувається зміна парадигми розвитку людства. Соціальна реальність характеризується епохою інновацій, зміною цінностей, до того ж повномасштабна війна в Україні чітко показала наявність антропологічної катастрофи, тотальне наближення людства вже не до «сингулярної точки», точки відліку до чогось нового, а входження до «зони сингулярностей», де вся світ-система знаходиться в тотальному загостренні всіх сфер життя.

І пояснити цю тенденцію соціального руйнування і небажання миритися із «законами батька», можна тільки розуміючи природу людини. І в цьому аспекті на допомогу приходить психоаналітична традиція, що намагається пізнати і виявити універсальні механізми емоційно-мотиваційної системи людини, яка виявляє жагу до життя або в умовах страху, або в умовах агресії, наближаючись до точки сингулярності, коли постає питання: «А що далі?», «Чому війна? у 21 столітті?».

Відповіді на ці питання змушують нас звертатися до класиків психоаналітичної традиції за поясненнями, що потрібно зробити, щоб людина залишалася людиною, а не деструктивною істотою.

Вочевидь, що деструктивна тенденція людей на вбивство зберігається в суспільстві, головним чином, у рамках натовпу, який виявляється легким на підйом у справі кривавих побоїв. Енергія натовпу буває неприборканою, і її необхідно спрямовувати у правильне русло, щоб зберегти порядок у соціумі.

З цієї причини війна виявляється одним із найбільш безсумнівних та легітимних винятків із універсальних заборон на вбивство. Війна виступає потужною формою соціалізації людей, засобом перенаправлення агресивних імпульсів, власних людині, на зовні, на іншого.

Людська схильність до агресії стає потужним інструментом влади, яка вмilo спрямовує руйнівні інстинкти суспільства проти інших груп, реалізуючи свої політичні інтереси та досягаючи певних цілей.

На думку Фрейда, «не слід применшувати перевагу невеликого культурного кола, що дозволяє виразити ворожі інстинкти щодо зовнішніх груп. Завжди можна згуртувати велику кількість людей любов'ю, якщо лишається хтось, на кого можна спрямувати агресію» (Freud).

Ворожнеча між сусідніми спільнотами допомагає підтримувати єдність усередині кожної з них. Таким чином, за словами психоаналітика, виведення агресії за межі спільноти є способом уникнути її проявів усередині спільноти. В результаті, війна стає згуртовуючим фактором і виконує ту ж функцію, що і замісна жертва, допомагаючи зберегти внутрішню гармонію через зовнішню конфронтацію.

Але зрозуміло, що це психоаналітичне пояснення початку війни мабуть виправдане для архаїчного світогляду та суспільства.

Війна як соціальна сингулярність

У сучасних умовах війна є соціальною сингулярністю, бо вона є чітко організованим та заздалегідь підготовленим серйозним заходом, в якому не залишається місця трансгресивному та ігровому марнотратству – військові витрати зумовлено та пораховано, що позбавляє війну непродуктивної витрати, оскільки будь-яка військова витрата передбачає подальше придбання, що є інвестиціями.

Зрозуміло, що небажання розуміти все це, зумовлене тією онтологією масового суспільства, про яку будуть писати і представники психоаналітичної, критичної теорії та соціальні філософи постструктуралізму, коли людина відчуває себе ізольованою та самотньою, вона не має переконань, якими б могла поділитися з іншими людьми, їх замінюють гасла та ідеологічні штампи, що вона отримує із засобів масової інформації (Сайтарли, 2016, с. 166).

Війна і нестабільність породжують розколотість, затягнуте перебування в мобілізованому стані, пошук ідейної платформи на тлі непрозорості дій інститутів і сфабрикованих інформаційних потоків. Контрастність характеристик тенденцій суспільних настроїв оголює глибокі суперечності у суспільній свідомості: зростає частка тих, хто вказує на відчутне падіння свого реального рівня життя, охоплений розчаруванням, стурбований нестабільністю економіки, тривалими кризами, і не планує своє життя в подальшій перспективі.

Тому, у цьому аспекті і виникає питання появи такого феномену як «соціальна сингулярність» з традиційним смислом: «А що далі?», смисли, що будуть народжуватися в екзистенціалах людського буття.

В екзистенційному плані соціальна сингулярність може бути пов'язана з почуттям невизначеності, страху перед майбутнім або, навпаки, надією на безпрецедентний розвиток людини та суспільства.

Тому соціальна сингулярність передбачає не просто технологічний розвиток, а й зміну соціальних, економічних та культурних структур, оскільки поява цих технологій трансформує людську ідентичність та суспільні норми.

Сьогодні суспільна свідомість охоплена різнорідними емоційними станами – від оптимізму до песимізму, від психологічної готовності до депресії, від очікування найкращих часів до страху перед гіршим. Як сказав З. Бауман, це «пекельна

суміш оптимізму та страху». У центрі всього – величезне невігластво, відсутність знань, нерозуміння та байдужість, що поглинають залишки здорового глузду. У цьому формуються дві протилежні реальності, які у стані конфлікту один із одним. Це можна розглядати як ознаку ментальної кризи, як сингулярну точку соціальності, після якої невідомий світ мереж і потоків, у яких людина має не втратити себе.

Усі ці явища активно вивчаються, але різними методами та з різних позицій, що ускладнює їх зіставлення. Понад те, об'єкт дослідження вкрай нестабільний: він змінюється під впливом політичних, економічних, емоційних і культурних чинників, причому часто у непередбачуваному напрямі. Тут доречними є слова Зигмунда Баумана, який зазначав, що для тих, хто дотримується традиційних норм, сучасна реальність виглядає як жахіття. У ній все втрачає свою істинність та визначеність, а найважливіші речі виходять з-під контролю (Bauman, 2001).

Постмодерністська філософія, а саме постструктуралістська традиція, методологічний інструмент якої ми використовуємо в нашому дослідженні соціальної сингулярності, відкидає усталені уявлення про соціум, як певну цілісність і впорядкованість, що породжує соціального суб'єкта через процеси соціалізації, інтеріоризації, інтродукції. Соціально-філософський доробок постструктуралістів, особливо праці: Ж. Дельоза (Deleuze, Guattari, 1983), Ф. Гватарі (Deleuze, Guattari, 1983), Ж. Нансі (Nancy, 2003, P. 3-30, Who Comes after the Subject?, 1991, 258 p.), наочно продемонстрували обмеження використання субстанціоналістської парадигми трансформаційних процесів сучасного суспільства.

Як альтернатива субстанціоналізму, постструктуралізм пропонує концепції соціального устрою через множинність локальних, сингулярних порядків, що задають релятивність і мінливість соціального, і що здійснюється за допомогою множини суб'єктивних практик, що мають комунікаційну основу. Але яка це комунікативна основа?

Світова мережа стала саме мережею, яка обплітає людство, з цензурою та тотальним контролем. Цифра не дає свободи, слово дає її більше, але не повністю, і тільки в уяві людина знаходить її. Комунікуючи, людина не вільна, тому що умова комунікації – брехня. Бо всяке висловлювання має співвідноситися з думкою іншого і водночас бути зрозумілим його мовою. А це – умова тотальної

несвободи. Ось чому феномен ризоми можна отождентити з всесвітньою інтермережею, яка є деієрархізованим простором вільних горизонтальних (площинних) зв'язків.

Про такі нові соціальні деієрархізовані простори та про нову екзистенційну характеристику людини в нових соціокультурних системах будуть писати Андреас Реквіц, Макс Бордерс.

Андреас Реквіц – німецький соціолог та культуролог, який у своїй книзі «Суспільство сингулярностей» розглядає сучасні зміни у суспільстві. Основна ідея полягає в тому, що ми живемо в епоху, коли унікальність і винятковість стають все більш важливими. Він стверджує, що в суспільстві посилюється прагнення унікальності як на рівні індивідів, так і на рівні організацій і товарів.

Сенс «суспільства сингулярностей» полягає в тому, що ми переходимо від суспільства, орієнтованого на стандартизацію та масове виробництво, до суспільства, де високо цінується індивідуальність та винятковість. У цій новій парадигмі люди прагнуть виділятися, бути унікальними, а також споживати та створювати унікальні товари та послуги. Це стосується не лише матеріальних предметів, а й таких аспектів як освіта, кар'єра, культура та навіть соціальні відносини.

Таким чином, А. Реквіц наголошує, що сучасне суспільство стає дедалі більш фрагментованим, де головними цінностями стають не масовість та універсальність, а індивідуалізм та ексклюзивність.

Макс Бордерс у своїй книзі «Соціальна сингулярність» (The Social Singularity, 2018) досліджує тему децентралізації та її потенційного впливу на суспільство. Автор стверджує, що традиційні централізовані структури чи то уряди, чи корпорації – застаріли, і в майбутньому на нас чекають значні зміни в тому, як ми організуємо свої спільноти, керуємо економікою та вирішуємо політичні проблеми.

Основна ідея книги полягає в тому, що децентралізація є ключовим чинником для подолання соціальних та політичних конфліктів. Завдяки новим технологіям, таким як блокчейн та штучний інтелект, люди зможуть взаємодіяти та співпрацювати безпосередньо, минаючи централізовані інститути, що дозволить уникнути бюрократії та корупції. Бордерс стверджує, що політичні структури, які ми знаємо сьогодні, віджили себе. Децентралізовані системи можуть дати можливість кожній людині активніше брати

участь у суспільстві. Децентралізація може сприяти рівномірному розподілу ресурсів та можливостей, що в результаті призведе до економічного зростання та зменшення нерівності.

Ця робота наголошує на важливості переходу до нових соціальних та економічних моделей, що зможуть краще справлятися з викликами XXI століття.

Як зазначається у колективній монографії вітчизняних науковців про стан сингулярності: «Сингулярне – те, що зрідка трапляється, особливе, незвичайне, але й те, що радикально збурене, існує із суттєво зміненим порядком промов, явищ, очікувань і сподівань, що має шанс як перетворитися на щось позитивно інше, так і залишитися у вимушено знайденому стані» (Стан сингулярності, 2017, 180 с.).

Аналізуючи численний, сучасний соціально-філософський дискурс, присвячений питанням соціальної сингулярності, можна дійти невтішного висновку, що це світ мереж і потоків, світ, в якому соціальні відносини не обмежені територіями держав і не задані суцільними фізичними відстанями біля. Навпаки, у новому світі все просторове пов'язане мережею. І кожен із нас може бути мандрівником або працювати в будь-якій точці глобального простору, тільки для цього потрібно активно розвивати і зберігати творчість, індивідуалізм і бути унікальним.

Ми є частиною гігантської павутини, де культурні кордони стираються, і можливості для спілкування та взаємодії стають нескінченними. У цьому новому світі кожен з нас має можливість не лише розширювати свої горизонти, а й впливати на глобальні процеси, стаючи частиною більш широкої соціальної матерії.

Висновки

Як ми показали в статті, для сучасного суспільства все більш актуальним стає усвідомлення свого буття в «плинному», «розпадному» стані (З. Бауман), і тому можливість визначити орієнтири соціальної ситуації, що динамічно змінюється, у сучасному соціально-філософському дискурсі пов'язують з концептом сингулярності і головне – із формуванням концепту соціальної сингулярності.

Показано, що контури майбутнього, орієнтири – це соціальність, що включає різні аспекти взаємодії, поведінки та структур, які визначають життя людей у суспільстві. Соціальність охоплює усе, що пов'язане з колективним існуванням людей, їх взаємодією один із одним і формуванням соціальних інститутів.

Зроблено акцент, що розкриття сутності сингулярної соціальної реальності ведеться у контексті коеволуції природи та суспільства в умовах стрімких технологічних зрушень та зі зміною ролі інформаційного середовища.

Список використаних джерел

- Schwab, K. *The Fourth Industrial Revolution*. Penguin UK, 2017. 192 p.
- Валентина, Воронкова, Віталіна, Нікітенко, Геннадій, Васильчук, Юрій, Каганов, Наталя, Метеленко. Діджиталізація комунікативного простору та комунікативної особистості: трансформація суспільства, економіки, людини. *Humanities studies: Collection of Scientific Papers/Ed. V. Воронкова*. Запоріжжя: Publishing house «Helvetica», 2024. 19 (96). P. 19-32. doi <https://doi.org/10.32782/hst-2024-19-96-02>
- Kovtun, N., Ventsel, N. *Transitional Society в Modifieratory Conditions and Challenges of Fourth Industrial Revolution*. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Філософські науки. 2019. Вип. 1 (85). С. 5-16.
- Утюж, І. Г. *Контури соціальної сингулярності: існування в стані «розпаду»*. Культурологічний вісник: Науково-теоретичний щорічник Нижньої Наддніпряни. 2017. Вип. 37. С.112-119.
- Скіннер, Кріс. *Людина цифрова. Четверта революція в історії людства, яка торкнеться кожного* // Вид-во: Фабула. Україна. 2020. 272 с.
- Kurzweil, R. (2005). *The Singularity Is Near: When Humans Transcend Biology*. Viking Press.
- Milthon Lujan Monja (2024) *Society 5.0: Concept, Challenges, and Example* // challenges-examples
- Екологічні наслідки війни Росії проти України / Режим доступу: <https://ivinas.gov.ua/viina-rf-proty-ukrainy/ekolohichni-naslidky-viiny-rosii-proty-ukrainy.html>
- Freud, Sigmund. «Civilization and its Discontents.» *Standard Edition of Complete Psychological Works of Sigmund Freud, vol. 21 (1927-1931): Future of Illusion, Civilization and its Discontents, and Other Works*. Eds. James Strachey, Anna Freud, Alix Strachey
- Сайтарлі, І. *Нариси з сучасної філософії: Навчальний посібник для магістрів та здобувачів ступеня доктора філософії* / І. О. Сайтарлі, О. М. Іщенко, О. О. Приятельчук (За ред. академіка НАН України Л. В. Губерського). К.: ВАДЕКС, 2016. 370 с. С. 166.
- Bauman, Zygmunt. 2001. *Liquid modernity*. Malden, MA: Polity Press.

Deleuze, G., Guattari, F. (1983). *Anti-Oedipus. Capitalism and Schizophrenia*. Minneapolis, University of Minnesota Press.

Nancy, J.-L. *A Finite Thinking*/J.-L. Nancy; [trans. від French by E. Bullard, J. Derbyshire, S. Sparks]. – Stanford: Stanford University Press, 2003. P. 3-30.

Who Comes after the Subject? / ed. by E. Cadava, P. Connor, J.-L. Nancy. New-York; London: Routledge, 1991. 258 p.

The Social Singularity: How Decentralization Will Allow Us to Transcend Politics, Create Global Prosperity, and Avoid the Robot Apocalypse, 2018.

Стан сингулярності: соціальні структури, ситуації, повсякденні практики / С. Макеєв, С. Оксамитна, А. Домаранська, О. Іванов, Т. Костюченко, Л. Малиш, Т. Марценюк, С. Стукало; за ред. С. Макеєва і С. Оксамитної. Київ. : НаУКМА, 2017. 180 с.

References

Schwab, K. *The Fourth Industrial Revolution*. Penguin UK, 2017. 192 p.

Valentyna Voronkova, Vitalina Nikitenko, Gennadiy Vasilchuk, Yuriy Kahanov, Natalia Metelenko. "Digitalization of the Communicative Space and the Communicative Personality: Transformation of Society, Economy, Human." *Humanities Studies: Collection of Scientific Papers*, Ed. V. Voronkova. Zaporizhzhia: Publishing house "Helvetica," 2024. 19 (96). pp. 19-32. DOI: <https://doi.org/10.32782/hst-2024-19-96-02>

Kovtun, N., Ventsel, N. "Transitional Society in Modificatory Conditions and Challenges of the Fourth Industrial Revolution." *Visnyk of Zhytomyr State University named after Ivan Franko. Philosophical Sciences*. 2019. Issue 1 (85). pp. 5-16.

Utuzh, I. G. "Contours of Social Singularity: Existence in a State of 'Decay'." *Culturological Bulletin: Scientific-Theoretical Annual of the Lower Dnipro Region*. 2017. Issue 37. pp. 112-119.

Skinner, Chris. *Digital Human: The Fourth Revolution in the History of Humanity, which Affects Everyone*. Fabula Publishing House, Ukraine. 2020. 272 p.

Kurzweil, R. *The Singularity Is Near: When Humans Transcend Biology*. Viking Press, 2005.

Monja, Milthon Lujan. *Society 5.0: Concept, Challenges, and Example*. 2024.

"Ecological Consequences of Russia's War Against Ukraine." Access: <https://ivinas.gov.ua/viina-rf-proty-ukrainy/ekolohichni-naslidky-viiny-rosii-proty-ukrainy.html>

Freud, Sigmund. "Civilization and Its Discontents." *Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud*, vol. 21 (1927-1931): *The Future of an Illusion, Civilization and Its Discontents, and Other Works*. Eds. James Strachey, Anna Freud, Alix Strachey.

Saitarli, I. *Essays on Contemporary Philosophy: A Textbook for Masters and Ph.D. Students*. Ed. by Academician of the NAS of Ukraine L. V. Hubersky. K.: VADEX, 2016. 370 p.

Bauman, Zygmunt. *Liquid Modernity*. Malden, MA: Polity Press, 2001.

Deleuze, G., Guattari, F. *Anti-Oedipus: Capitalism and Schizophrenia*. Minneapolis: University of Minnesota Press, 1983.

Nancy, J.-L. *A Finite Thinking*. Trans. from French by E. Bullard, J. Derbyshire, S. Sparks. Stanford: Stanford University Press, 2003. pp. 3-30.

Who Comes after the Subject? Ed. by E. Cadava, P. Connor, J.-L. Nancy. New York; London: Routledge, 1991. 258 p.

The Social Singularity: How Decentralization Will Allow Us to Transcend Politics, Create Global Prosperity, and Avoid the Robot Apocalypse. 2018.

S. Makeyev, S. Oksamytna, A. Domaranska, O. Ivanov, T. Kostyuchenko, L. Malys, T. Martsenyuk, S. Stukalo. *The State of Singularity: Social Structures, Situations, Everyday Practices*. Ed. S. Makeyev and S. Oksamytna. Kyiv: NaUKMA, 2017. 180 p.

IRYNA, UTIUSH – Dr. of Science in Philosophy,
Professor, Head of the Department of Social Sciences,
Zaporizhzhia State Medical and Pharmaceutical University (Zaporizhzhia, Ukraine)
E-mail: ytyh13@ukr.net
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0003-1152-0151>

OLGA, KONOVALENKO – Post-graduate student,
Department of Social Philosophy and Management,
Zaporizhzhia National University (Zaporizhzhia, Ukraine)
E-mail: olga_konovalenko04@ukr.net
ORCID iD: <https://orcid.org/0009-0002-3139-9520>

EXISTENTIAL MEANINGS OF SOCIAL SINGULARITY

Abstract

The article analyzes the main components that form the conceptual matrix of existential meanings of the phenomenon "social singularity." It is determined that singularity leads to almost unlimited technological possibilities, and thus the concept of "social singularity" is considered as a concept that presents knowledge about the unexpected and irreversible change in the social structure and dynamics of society, usually caused by technological or cultural innovations. People who are now struggling for scarce resources will either find incredible prosperity and freedom or lose their freedom. It is emphasized that life after the singularity will differ greatly from what came before, but it will not be incomprehensible. The concept of social singularity, in our opinion, is undoubtedly beginning to be shaped by R. Kurzweil in his major works "The Singularity Is Near", "How to Create a Mind: The Secret of Human Thought Revealed" ("Evolution of the Mind. How expanding the capabilities of our minds will solve many of the world's problems" (2012)), etc. The author analyzes the technological singularity, and in fact, he speaks exclusively about the phenomenon of social singularity, because it is the created technologies that change the usual social structure of societies. The article analyzes a list of future technological possibilities, highlighting that the social consequences of the impact of these future technological advancements will affect all of us. The drivers bringing social singularity closer are identified, noting that social singularity will occur as a result of the simultaneous action of three cutting-edge technologies: artificial intelligence, molecular nanotechnology, and molecular biotechnology. It is predicted that artificial intelligence (AI) will surpass human abilities, becoming the foundation for a new era in human history. It is expected that molecular nanotechnology will enable the construction of any objects at the atomic level, leading to a revolution in manufacturing and medicine. Molecular biotechnology includes genetic modifications and control over biological processes at the molecular level, promising radical improvements in human health and longevity. Thus, the article's goal is to comprehend the conceptual field of existential risks and priorities of social singularity as a structural part of the new digital paradigm of philosophical discourse.

Key words: social singularity, existential risks and priorities, personality, society, technologies

© The Authors(s) 2024

This is an open access article under

The Creative Commons CC BY license

Received date 17.07.2024

Accepted date 07.08.2024

Published date 17.08.2024

How to cite: Ірина, Утюж, Ольга, Коноваленко. Екзистенційні смисли соціальної сингулярності. Humanities studies: Collection of Scientific Papers / Ed. V. Voronkova. Zaporizhzhia : Publishing house "Helvetica", 2024. 20 (97). P. 131–139.

doi: <https://doi.org/10.32782/hst-2024-20-97-15>